

УДК 81'271

НАЦІОНАЛЬНО-СПЕЦИФІЧНІ ОЗНАКИ МОВИ В СТРУКТУРІ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ

Чейпеш І.В.

*Кафедра іноземних мов
кандидат педагогічних наук, доцент*

Дослідники зазначають, що іншомовна комунікативна культура за своєю природою завжди зберігає національно-специфічні ознаки, засвоєння яких для представників інших культур навіть за умови достатнього володіння мовними засобами викликає неабиякі труднощі. Це спричиняє появу культурного бар'єру, який перешкоджає комунікації іноземною мовою. Оволодіння іншомовною комунікативною культурою, на нашу думку, – дієвий засіб його переборення.

До національно-специфічних ознак вчені зазвичай відносять ритуальні норми, правила етикету тощо. Ритуал – це символічна форма поведінки, за якої спосіб дій є чітко канонізованим і впорядкованим, тобто шаблонним. З ритуальними нормами в іншомовній культурі пов'язане поняття ритуальної комунікації як дотримання соціально зумовленої поведінки.

Культура ритуальної комунікації проявляється і в усному, і в писемному мовленні. В усному – це уміння домовлятися, представляти кого-небудь, не перебивати інших, виявляти цікавість до мовлення співрозмовника, погоджуватися з чиеюсь думкою, обмінюватися ролями ведучого і веденого в діалозі тощо. В писемному мовленні правила ритуальної комунікації зобов'язують дотримуватися прийнятих у тій чи іншій культурі шаблонів увічливого звертання, привітання, лаконічності викладу текстів ділових паперів тощо.

Етикет – це правила поведінки між людьми у різних ситуаціях. Важливо розрізнити три близьких, але неоднакових за змістом і обсягом різновиди етикету, які відносяться до досліджуваного нами поняття іншомовної комунікативної культури: комунікативний, мовний і мовленнєвий етикет: комунікативний, або спілкувальний етикет – це дотримання узвичаєних норм поведінки у спілкуванні людей; мовний етикет – це система словесних форм ввічливості, узвичаєних у певному суспільстві, певній спільноті (етнічній, територіальній, соціальній); мовленнєвий етикет – це мовний етикет у реалізації, тобто застосовуваний у конкретних актах спілкування. Два останніх поняття зазвичай розглядаються вченими як єдиний феномен – лінгвоетикет.

Знання мовленнєвого етикету становить один з найважливіших чинників комунікативної компетенції, а значить і культури іншомовної комунікації, оскільки з конструктивної точки зору її

розглядають як сукупність культурно-, національно- та соціально зумовлених сценаріїв мовно-комунікативної поведінки, притаманних певним національним та соціальним спільнотам. Такі культурно детерміновані сценарії складаються зі стабільних форм поведінки, які диктують встановлення правил мовленнєвого контакту між партнерами, правил вибору потрібного стилю спілкування відповідно до їх соціальних ролей та комунікативних ситуацій.

Дотримуючись мовленнєвого етикету, співрозмовники можуть створювати дружню та доброзичливу, ввічливу або офіційну (протокольну) атмосферу спілкування. Варто додати, що етикетне спілкування потребує досконалого знання і доречного вживання мовних і позамовних засобів вираження у всіх комунікативних ситуаціях. Інакше навіть найвишуканіші формули мовного етикету можуть справити на адресата негативне враження, як, наприклад, звертання: «Привіт, шановні пані і панове!»

Національно-специфічні ознаки структури іншомовної комунікативної культури забезпечують оволодіння мовленнєвою діяльністю, під якою розуміють техніку комунікації або техніку обміну інформацією на іноземній мові.

Таким чином, іншомовна комунікативна культура через опанування ритуальних і етикетних правил відображає спроможність суб'єкта, що вивчає іноземну мову, здійснювати комунікацію відповідно до норм, які історично склалися у певній мовній спільноті, із врахуванням психологічних механізмів впливу на адресата з допомогою лінгвістичних засобів і способів реалізації комунікації задля досягнення бажаного результату.

Література:

1. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування: Навчальний посібник / Ярослав Костянтинович Радевич-Винницький. – К.: Знання, 2008. – 291 с.
2. Коваленко О. Про вивчення іноземних мов у 2007-08 н.р. / Оксана Коваленко // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2007. – №3. – С.6-12.
3. Максименко О. Принципи професійно орієнтованого навчання іноземних мов у Західній Європі / Оксана Максименко// Рідна школа. – 2005. – №9-10. – С.78-80.